

*Intohimona
kahvien maailma*

*Huippumuodin
kuvaaja asettui
Vaasaan*

*Imuroi kardemummaa
+ muut tuoksuvinkit
kotiin*

Jussi Lehtonen

**"Lemmikki tekee
terveemmäksi"**

TEEMA

Nyt kiinnostaa
käsin tekeminen

LINUS LINDHOLM

Kehitystyötä asiakkaitamme varten

JOKAPÄIVÄISTÄ TYÖTÄMME ohjaa tavoite luoda alan paras ja ilahduttavin asiakaskokemus. Se muodostuu siitä, kun tarjoamme asiakkaillemme palveluita, jotka vastaavat ja välillä jopa ylittävät heidän odotuksensa. Tämä vaatii jatkuvaa kehitystä ja yhdessä tekemistä paitsi kollegoiden ja asiakaskunnan, myös muiden yritysten kanssa. Asiakkaiden toiveet, tarpeet ja turvallisuus ohjaavat omalta osaltaan energiayhtiön toimintaa ja alan muutosta. Näiden asioiden yhteensovittaminen onkin yksi osa-alue, johon oma työni kehitysyksikössämme sijoittuu.

Kuluttajien tekemät energiavalinnat perustuvat monesti hintaan. Tulevaisuudessa ne pohjautuvat yhä useammin joukkoon erilaisia tekijöitä. Osa asiakkaista arvostaa edelleen edullisinta hintaa, osa helppoutta ja vaivattomuutta. Osa haluaa toteuttaa arvojaan, kuten ympäristöystävällisyyttä tai omavaraisuutta, osa haluaa vahvasti itse olla mukana koostamassa omaa tuote- ja palvelukokonaisuutta. Koen itsekin kuuluvani juuri tuohon viimeiseen ryhmään. Innostun aina kun on mahdollisuus parantaa ja tehostaa erilaisia toimintoja työssä ja sen ulkopuolella. Miellän kehitystyön enemmänkin tavaksi ajatella ympäröivää maailmaa kuin pelkäksi työksi.

Digitalisaatio ja datan hyödyntäminen edesauttavat muutosta energia-alalla. Tänä päivänä saatavilla on valtava määrä dataa kaikesta siitä, mitä energiajärjestelmässä tapahtuu. Sen hyödyntäminen, data-analytiikka ja tekoäly ovat tulevaisuudessa isossa roolissa energiajärjestelmien kehityksessä. Niiden avulla luomme uusia palveluita asiakkaillemme ja tehostamme samalla omaa toimintaamme.

Kotitalouksissa lisääntyy tekniikka, jolla voidaan tehdä asumisesta mukavampaa ja optimoida omaa energiankulutusta. Sama tekniikka auttaa meitä luomaan tasapainoa energiajärjestelmään. Näin voimme yhdessä taistella ilmastonmuutosta vastaan ratkaisuilta, jotka tuovat hyötyjä sekä asiakkaille että yhteiskunnalle laajemminkin.

Tunnelmallista syksyn alkua toivottaen,

Heino Järvelä
kehitysinsinööri, Vaasan Sähkö

Sisällys

Tämän numeron teemajutussa selvitetään, miksi käsillä tekeminen on nyt niin suosittua ja mitkä ovat käsitöiden kiehtovia trendejä. Tutustu craftivismiin, soitinrakentamiseen, kenkien valmistukseen ja uusmummoiluun!

- 3 TULEVAISUUDESSA**
Taikaviitta saa ihmisen katoamaan
- 4 TEEMA**
Ihan itse tein!
- 12 PUHEENAIHE**
Lemmikki tekee terveemmäksi
- 14 FIKSUMPI KOTI**
Hyvältä tuoksuu!
- 16 INTOHIMO**
Juuso Viljanen: "Kahvin valmistaminen on minulle mindfulnessia"
- 20 AJANKOHTAISTA**
Mm. sähkön hinta, intohimoinen fanitus ja sähkölentokoneet.
- 24 VAASALAISTA OSAAMISTA**
Täydellisen hetken metsästäjä
- 26 RISTIKKO**
- 27 RESEPTI**
Omena yllättää nachoina

VAASAN SÄHKÖ -KONSERNIN ASIAKASLEHTI

Seuraava Nette ilmestyy 11/2020
Postiosoite: PL 26, 65101 Vaasa
Käyntiosoite: Kirkkopuistikko 0, 65100 Vaasa
Puhelinvaihde: 06 324 5111
Asiakaspalvelu: 06 324 5750, asiakaspalvelu@vaasansahko.fi
Vikailmoitukset: 06 324 5700 (24 h, puhelut nauhoitetaan)
Internet: www.vaasansahko.fi
ISSN: 1458-7297

Toteutus: Aller Ideas
Päätoimittaja: Mikaela Jussila,
nette@vaasansahko.fi
Toimituskunta: Johan Eriksson, Marko Hakomäki, Isa Lammi, Mikaela Jussila, Tiina Lillbacka
Painopaikka: UPC Print
Kansikuva: Marjaana Malkamäki

4041 0948
Painotuote

Taikaviitta saa ihmisen katoamaan

Teksti **ELINA VIRONEN**

KUN KIRJAILIJA J.K. Rowling keksi näkymättömyysviitan Harry Potter -kirjoihinsa, osasikohan hän kuvitella, että sellainen tullaan keksimään myös tosielämässä? Kanadassa on nimittäin onnistuttu valmistamaan materiaali, joka tekee esineet ja jopa ihmiset näkymättömiksi.

Tosielämän näkymättömyysviitta ei perustu taikaan vaan fysiikkaan. Se on valmistettu läpinäkyvästä aaltoilevasta muovista, joka on tuttu lentikulaarisista kuvista. Niissä kuva muuttuu hieman riippuen siitä, mistä suunnasta sitä katsoo. Tätä kutsutaan myös lentikulaariseksi linssiksi.

Näkymättömyysmateriaali syntyy useita muoviarkkeja yhdistelemällä. Se taittaa valoa niin, että sen takana keskellä olevien esineiden heijastamat valonsäteet hajaantuvat eivätkä saavuta silmää, eli niitä ei voi nähdä. Katsoja näkee kuvan siitä, mitä esineen oikealla ja vasemmalla puolella on, ja tämä luo illuusion näkymättömyydestä.

Materiaalin keksijä, kanadalainen yrittäjä **Guy Cramer**, on kehittänyt ja myynyt maastokuoseja armeijakäyttöön lähes kaksikymmentä vuotta. Hän halusi viedä maastoutumisen seuraavalle tasolle.

"Maastokuvioissa on se ongelma, että ne toimivat vain tietyissä ympäristöissä ja parhaiten paikalla ollessa", Cramer sanoo.

Vuonna 2010 hän keksi kokeilla, voisiko lentikulaarinen linssi piilottaa esineet katseelta hajauttamalla valoa. Näin syntyi näkymättömyysviitan ensimmäinen prototyyppi.

Keksiminen on miehellä verissä: hänen isoisänsä, **Donald Hings**, oli yksi ensimmäisistä radiopuhelimen kehittäjistä.

"Lukiosta valmistuttuani olin kuusi vuotta isoisäni tutkimusassistenttina. Hän opetti minua innovoimaan, ratkaisemaan ongelmia ja ajattelemaan luovasti."

Keksijällä on sukujuuria Suomessa, sillä hänen isoäitinsä, Donald Hingsin vaimo **Rakel Saarukka** muutti aikoinaan Kanadaan Suomesta.

Cramer aikoo lisensoida näkymättömyysmateriaalin patentin ja myydä sitä suurille tuotantoyrityksille. Se, tehdäänkö materiaalista tavallisille kuluttajille suunnattuja tuotteita, selviää tulevaisuudessa.

Katso videolta, miten materiaali tekee ihmisestä näkymättömän: www.hyperstealth.net.

Teksti **TERHI HAUTAMÄKI** Kuvat **KIRSI-MARJA SAVOLA**

Ihan itse tein!

Ei ole niin suurta väliä, kudotko pipoja, viljeletkö perunaa vai tuunaatko huonekaluja. Käsillä tekeminen antaa suurta tyydytystä, ja prosessi on usein tärkeämpi kuin lopputulos. Käsityötrendi on ollut viime vuodet vahva, ja poikkeusaika on vahvistanut sitä entisestään: itse tekeminen antaa mielenrauhaa ja vie takaisin turvallisten perusasioiden äärelle.

Saija Hostikka rakensi kurssilla telecaster-mallisen sähkökitaran ja antoi sen lahjaksi muusikkopuolisolleen Jaakko Penttilälle. Seuraavaksi Hostikka suunnittelee tekevänsä sähköbasson omaan käyttöönsä, itse valmistetty kantele on jo olemassa. Soitinten rakentaminen käsityönä on kouluttanut ammattimuusikon.

Saija Hostikka antoi puolisolleen tois-
sa vuonna ainutlaatuisen syntymä-
päivälahjan: sähkökitaran, jonka hän
oli valmistanut omin käsin alusta
loppuun.

Puoliso on sähkökitaristi, joten lahja tuli
ammattilaisen käyttöön keikoille. Hostikalle
itselleen oli iso elämys saada valmiiksi vaativa
projekti, jossa joka työvaiheen joutui opettele-
maan alusta lähtien ja joka vei yhteensä vuoden.

Saija Hostikka on kontrabasisti ja sähköbasis-
ti ja opiskelee Helsingissä Taideyliopiston Sibe-
lius-Akatemiassa. Vaikka hän muusikkonakin
työskentelee käsillään, soittimen rakennus on
eri tavalla kiehtovaa.

”Muusikkona ei saa aikaan mitään valmista.
Soitinrakennuksessa näkee koko ajan työn edis-
tyessä omien kätensä jäljen”, hän sanoo.

Hostikka asui lapsuutensa maalla ja näki
pienestä pitäen, kuinka isä ja pappa rakensivat
ja korjasivat kaikkea mahdollista. Tytöllekin
annettiin puukko käteen jo pienenä, ja hän sai
veistellä puupalikoita. Sen kummempaa käsityö-
taustaa hänellä ei ole.

Hostikka tutustui soitinrakennukseen avoi-
messa yliopistossa vuonna 2017 ennen opiske-
lujaan Sibelius-Akatemiassa. Soitinrakennus-
opettaja **Timo Mustosen** kurssilla valmistettiin
10-kielinen kantele. Hostikka innostui ja jatkoi
seuraavalle kurssille kitaran pariin.

Millintarkkaa työtä

Hostikka valmisti telecaster-kitaran, joka on
kitaroiden perusmalli. Hän luki soitinrakennuk-
sesta kertovan kirjan, josta sai hyvän käsityksen
työvaiheista. Hän tilasi Oulusta puutavaran,
amerikanleppää, ja osti helsinkiläisestä soitin-
liikkeestä valmiit osat. Sähkökitaran mikrofonit
puolisolla oli valmiina kotona.

Kitarassa on paljon työvaiheita. Puut liima-
taan, tehdään mallit ja piirretään ääriiviivat.
Sitten alkaa muotoon sahaus, jyrsitään mikrofo-
nien kolot, pyöristetään reunat. Tehdään kaula,
liimataan otelauta, tehdään nauhojen välit ja
laitetaan nauhat paikoilleen. Pinnat hiotaan.

”Pintakäsittely on yllättävän pitkä prosessi,
kun pinta maalataan ja laitetaan 6–7 kerrosta
lakkaa. Puu kuivuu joka välissä, ja tehdään
välihionta.”

Kun kitara on koottu ja kaula on kiinni, on
metalliosien kiinnittämisen ja sähkötöiden aika.

Soittimen valmistus on tarkkaa työtä: jos me-
nee millin pieleen, lopputulos kärsii. Sähkösoit-
timissa tosin suurin merkitys on mikrofonien ja
kielisetin valinnalla. Ehdottomasti raskaimpia

olivat Hostikan mielestä viimeistelytyöt. Niitä
oli yllättävän paljon vielä sen jälkeen, kun hän
oli jo ehtinyt hehkuttaa, että tämä on ihan kohta
valmis.

”Kun näki melkein valmiin kitaran, ei osan-
nut ajatella, kuinka paljon töitä siinä vielä olisi.
Sähkötöissä loppui oma ymmärrys, ja tajusin hy-
vin, miksi näitä tekevät yleensä ammattilaiset.”

Miesvaltainen harrastus

Soittimen rakentamista voi opetella kuka
tahansa. Kursseja järjestetään esimerkiksi kan-
salaisopistoissa. Nettikaupoissa myydään osia
ja kokonaisia kitaran rakennussarjoja tee se itse
-ihmisille.

Harrastus on tänä päivänäkin yllättävän
miesvaltainen. Kitarakursseilla yleensä kaikki
osallistujat ovat miehiä, kun taas kanteleita ja
jouhikkoja rakentavat myös naiset. Hostikka
haluaa kannustaa myös naisia soitinrakennuk-
sen pariin.

Itse rakentamalla ei välttämättä säästä kus-
tannuksissa, mutta Hostikalle itse tehty tuli hal-
vemmaksi. Sähkökitara maksoi noin 350 euroa.

”Se maksoi suurin piirtein saman verran kuin
Aasiasta tilattu halpissoitin, mutta tässä materi-
aalit ovat paremmat ja niihin voi itse vaikuttaa.
Hintaan ei sisälly tietenkään rakentajan työtun-
teja, ja siksi ammattilaisen tekemä soitin maksaa
huomattavasti enemmän.”

Tekemällä oppii

Saija Hostikan puoliso oli lahjasta innoissaan.
Hän itsekin pitää lopputulosta hyvänä.

”Kitaran kaulasta tekisin ohuemman, mutta
muuten olen tyytyväinen. Kitara on ollut työ-
käytössä siitä asti, kun se valmistui. Puolison
keikoilla soitin on herättänyt ihmetystä: mikä
tämä tämmöinen merkki on?”

Seuraavaksi Hostikka aikoo tehdä itselleen
sähköbasson. Se on hänen vapaa-ajan projek-
tinsa, mutta Sibelius-Akatemian opiskelijana
hän voi käyttää yliopiston tiloja ja välineitä.

Hostikan mukaan soittimen rakentaminen
opettaa paljon uutta, josta on muusikolle hyötyä.
Hän oppi esimerkiksi osien valinnasta ja vikojen
paikantamisesta ja siitä, mikä merkitys materi-
aaleilla ja muotoilulla on soittimen painoon ja
sointiin.

”Jos en olisi itse rakentanut soitinta, tietäisin
niistä paljon vähemmän. Rakentaminen on
tuonut omaankin soittamiseen ymmärrystä, kun
tiedän esimerkiksi eri puulajien eroista. Nyt kun
menen soitinliikkeeseen, katson näitä asioita
paljon tarkemmin.” ■

Kitaran rakentaminen alusta loppuun on opettanut Saija Hostikkaa ymmärtämään soittimia entistä paremmin. Siitä on hyötyä hänen työssään muusikkona. Rakennusprosessi oli innostava, sillä omien kätten jäljen näki konkreettisesti.

1

Käden ja aivojen yhteys

Aivotutkimuksissa on selvinnyt, että kädellä ja käteen liittyvillä toiminnoilla on aivoissamme valtava edustus suhteessa muihin ruumiinosiin. Tarvitsemme kirjaimellisesti kosketuksen maailmaan. Käsityöt ovat hyväksi aivoille siksikin, että niissä täytyy opetella uusia kognitiivisia ja motorisia taitoja.

Käsityötieteen professori **Sinikka Pöllänen** Itä-Suomen yliopistosta on tutkinut käsitöiden merkitystä ihmisille. Hän kertoo, että hyvinvointia tuottavat jo materiaalit ja raaka-aineet, joita valikoimme töitä varten.

”Niitä hypistellään ja silitellään kaupassa ja hankitaan harkiten. Tutkimuksissani jotkut kertovat, että parasta on istua hiljaa ja silitellä keskenäistä käsityötä. Joku taas sanoo käyvänsä kangaskaupoissa imemässä itseensä värejä.”

4 syytä, miksi käsityöt koukuttavat

2

Yhteisöllisyys

Vaikka käsitöitä voi värkätä itseksensä, harrastukseen liittyy usein yhteisöllisyys: palaute, muilta oppiminen ja jakamisen ilo. Neulekahvilat ja ompelulanit kokoavat harrastajia yhteen. Ompelulanit ovat yhteisöllisiä tapahtumia, joihin jokainen tuo oman ompelukoneen ja tarvikkeet, ja niitä järjestetään myös virtuaalisesti verkossa.

Strömsö-tv-ohjelman juontaja **Lee Esselström** on jakanut käsillä tekemisen ilosanomaa jo lähes parikymmentä vuotta. Hänen mielestään sosiaalinen media on muuttanut käsillä tekemisen tapoja.

”Käsityöt ovat aina kiinnostaneet myös nuorempia, mutta nyt ihmiset

uskaltavat enemmän näyttää, millaisia käsitöitä tekevät. Instagramissa ja Pinterestissä voi pitää päiväkirjaa: nyt neulon tällaista, nyt olen vuollut virkkuukoukun.”

Strömsö-ohjelma saa valtavasti palautetta. Ihmiset inspiroituvat tekemään vaikkapa lankalintuja, joita eivät olisi muuten keksineet. Eniten kiinnostavat käsityöt, joita voi tehdä helposti ja nopeasti, kotosalla vaikka lasten kanssa.

”Sata vuotta sitten tehtiin sitä, mitä tarvittiin. Nyt tehdään, koska meidän tarvitsee tehdä. Prosessi on tärkeämpi kuin lopputulos.”

3

Stressin lievitys ja mielenrauha

Käsitöiden tekeminen on vastapainoa tietotyölle, jossa päivän hommat eivät näy missään. Käsitöissä on jotain hyvin palkitsevaa: neule kasvaa kerros kerrokselta, tai huonekalu saa uuden maalipeitteen.

”Kun ihmiset ovat alkaneet etsiä mielenrauhaa ja meditoida, monet ovat ymmärtäneet, että he saavat samaa hyvinvointia käsillä tekemisestä. Siinäähän usein toistetaan samaa asiaa yhä uudestaan”, Esselström sanoo.

Pölläsen tutkimuksissa on selvinnyt, että ihmiset valitsevat usein käsityön elämäntilanteen mukaan. Stressaantunut ottaa pienen ja helpon työn. Rankassa vaiheessa, kuten avioerossa, moni ryhtyy haastavaan, keskittymistä vaativaan projektiin, joka vie ajatukset pois murheista.

Esselström kertoo, että hänelläkin on aina monta työtä tekeillä eri tilanteita ja mielialoja varten.

”Minulla on aina kesken jotain tosi helppoa, kuten kaulaliina tai säärystimet. Siinä kädet vain tekevät. Kun taas keskityn makrameetyön solmuihin, en voi samaan aikaan miettiä mitään muuta.”

4

Ekologisuus ja tavaran arvostus

Esselström huomasi Strömsötä tehdessään, että kymmenisen vuotta sitten käsityöinnostus nousi huimasti ympäristö- ja kestävyysajattelun myötä.

”Alettiin miettiä, miten tavarat on tehty ja mistä ne tulevat. Alettiin arvostaa mummon virkkaamia peittoja, joiden tekemisessä on kestänyt pari sataa tuntia.”

Itse tekemällä saa ympärilleen sellaista tavaraa, jota ei halua vaihtaa heti muuhun. Kun kokee valmistamisen prosessin, se saa ehkä myös arvostamaan ostettua tavaraa uudella tavalla.

Sinikka Pölläsen mukaan ihmisille tuottaa hyvää oloa jo se, että ympärillä on itse tehtyjä tekstiileitä tai tavaroita.

”Monet kuvaavat, että kun he näkevät käsitöitään kotona, eletty elämä tuntuu merkityksellisemmältä. Siitä on jäänyt konkreettinen kädenjälki.” ■

KUVAT ISTOCKPHOTO

Valitse oma puuhasi

Trendikkäistä käsillä tekemisen harrastuksista löytyy jokaiselle jotain.

BULLET JOURNALIT | Omatekoinen bullet journal eli bujo on paksu vihko, kalenterin, päiväkirjan ja muistikirjan yhdistelmä. Sitä väkerretään pitkään ja hartaasti, ja se antaa elämään hallinnan tunnetta. Vihkoon kirjaetaan elämän tärkeät tapahtumat, tehtävälistat, haaveet ja suunnitelmat, luodaan listoja sekä liimataan piirroksia ja kuvia – luovaa ilmaisua parhaimmillaan.

CRAFTIVISMI | 1970–80-luvuilla chileläiset naiset käyttivät applikoitua tekstiililaidetta diktaattori **Pinochetin** syrjäyttämisessä ja kansan kärsimysten tallentamisessa. Nyt craftivismista eli käsityöaktivismista on tullut trendikäs harrastus, jossa neulotaan kantaaottavia kirjoneuleita tai ommellaan yhteiskunnallisia mietelauseita ristipistoina. Ei enää ”Carpe diemä” tai muuta lässyä, vaan sarkasmia ja huumoria peliin.

VOULEMINEN | Perinnetaidot nousevat. Taitoliitto on valinnut ikivanhan vuolemisvuoden 2020 käsityötekniikaksi. Vuolemisessa viehättää helppous. Sitä voi tehdä missä vain: kotona, pihalla tai metsässä. Vuolemisesta järjestetään kursseja, ja You-Tubesta löytyy ohjeita vaikkapa puulusikan tekoon.

RUOKAKASVIEN KASVATUS | Ruokahifistelijä ei tyydy pelkkiin kaupasta ostettuihin raaka-aineisiin. Keittiöpuutarhoissa kasvatetaan yrttejä. Sieniäkin voi viljellä kotosalla, ja kerrostaloasuja laittaa perunat kasvamaan vaikka ämpäriin tai ruukkuun parvekkeelle.

MAKRAMEE JA PUNCH NEEDLE | Suomalaiset ovat neulojakansaa, mutta muut käsityötekniikat tulevat suosioon aaltoilukkeinä. Nyt moni tekee makrameetöitä, joissa solmuilla saadaan aikaan koristeellisia nyörejä tai pintoja vaikkapa seinävaatteisiin. Punch needle -tekniikassa taas luodaan kirjontatyökalulla ryijymäistä ja pehmeää pintaa tynnyihin, seinävaatteisiin ja tauluihin.

Pihka Collectionin myyjä Miia Ylimäki sekä yrittäjät Roosa Mattson ja Sofia Salmi ovat huomanneet, että kenkien tekeminen kiinnostaa monia.

Kengätkin voi valmistaa omin käsin

Pihka Collectionin asiakkaat voivat tehdä kurseilla yrityksen oman malliston nahkakengiä ja -laukkuja. Konsepti löytyi alun perin Englannista.

Kaksi vastavalmistunutta suomalaista suutaria opiskeli 2010-luvun alkupuolella Englannissa pienissä pajoissa, joissa kenkiä valmistettiin käsityönä. He huomasivat, että monilla liikkeillä oli kiinnostava konsepti: ne paitsi valmistsivat kenkiä myyntiin, myös kurssittivat asiakkaitaan valmistamaan kenkiä itse.

Tällaisella idealla voisi onnistua myös Suomessa, he arvelivat.

Pihka Collection perustettiin vuonna 2013. Yrittäjät ovat jo vaihtuneet, mutta konsepti on pysynyt. Yritys myy valmiita laukkuja, mutta järjestää myös kurseja, joilla valmistetaan sen oman malliston nilkkureita, maihareita, sandaaleita tai laukkuja. Pihka Collectionilla on kivijalkamyymälä ja työtilat Helsingissä ja toiset tilat Tampereen Kehräsaarissa.

Kenkä- tai laukkukurssi kestää yhden lauantaipäivän, ja sille voi osallistua ilman käsityötaustaa. **Roosa Mattson**, toinen nykyisistä yrittäjistä, sanoo, että hektisen elämän keskellä ihmisille sopii

tällainen tiivis työrypeama, joka ei sido pidemmäksi aikaa.

”Oma ajatukseni on se, että mitä enemmän asiat muuttuvat digitaalisiksi, sitä enemmän ihmiset kaipaavat konkretiaa. Käsillä tekeminen on aitouden äärelle pyrkimystä.”

Kenkien teko on paljon vieraampi prosessi kuin vaatteiden ompelu. Mattsonin mukaan monet ovat uteliaita kurkistamaan, miten kengät syntyvät.

Kenkäkurseja tarjoavat eri maissa sekä kenkiä valmistavat yritykset että valmistustarvikkeita myyvät liikkeet. Samasta verkkokaupasta voi saada niin materiaalit kuin online-kurssin, jolla opetellaan kenkien valmistusta kotiompeelukoneella tai käsin.

Rosa Mattson kertoo, että heidän kurssillaan työhön on helppo ryhtyä, koska osallistuja saa valita mieleisensä valmiista mallistosta ja valmiista kaavoista.

Ensin leikataan nahka, karhenne-

taan ja ohennetaan. Kurssilaiset ompelevat päivän aikana kengän päällisen. Pohja jää ammattilaisille: he tikkaavat päällisen pohjaan kiinni ja käsittelevät pohjat.

”Tämä vaatii erityyppistä harjaantuneisuutta ja koneen hallintaa. Haluamme, että asiakkaat saavat tosi hyvät kengät.”

Kurssilla käytetään vanhoja teollisuusompelukoneita, ja pohjat tikataan perinteikkäällä satulasepän ompelukoneella.

Hintaa kengille tulee enemmän kuin valmiina ostetuille. Kurssipäivä lounaan ja kahvin kera maksaa 320 euroa, ja lisäksi maksetaan materiaaleista, jotka ovat esimerkiksi sandaaleille 40 euroa ja maihareille 70 euroa. Mattsonin mukaan itse tekeminen auttaa monia ymmärtämään, mikä tuotteissa maksaa ja mistä hinta muodostuu.

”Itse tehdyt kengät tai laukun myös haluaa pitää tosi hyvässä kunnossa ja niitä sitoutuu hoitamaan, jolloin tuotteen elinkaari pitenee.” ■

Pientuotanto nousee netissä

OMAT NEULEET ja puutyöt myyntiin? Käsityöt tuovat elannon harvalle, mutta sivutulona niillä voi kartuttaa. Yrittäjyyden ja huvikseen tekemisen välimaastoon on noussut pienimuotoista tuotantoa, kun ihmiset kauppaavat itse tekemiään koruja, vaatteita, kodintarvikkeita ja taidetta Facebook-ryhmissä tai nettihuutokaupoissa, kuten Huuto.netissä ja Tori.fi:ssä.

Yksi alan tunnetuimmista kauppapaikoista on maailmanlaajuisesti toimiva Etsy, jossa kuka tahansa voi avata oman "kauppansa". Kauppaan listatuista tuotteista maksetaan pieni 18 sentin listausmaksu, mutta muita juoksevia kuluja ei ole. Myynnistä menee vajaaan 10 prosentin provisio Etsylle.

ISTOCKPHOTO

Ei niin lapsellista puuhaa

PIENOISRAUTATEIDEN ja lennokkien rakentaminen on ollut aikuisillekin sallittua aina. Muuten ihmisillä on ollut ennakoasenteita siitä, mikä on aikuisten ja mikä lasten puuhaa.

Suomessa 1990-luvulta toiminut Nukkekotiyhdistys kertoo sivuillaan, että maassamme oli ja on edelleen paljon piiloharrastajia, sillä nukkekotiharrastusta ei aikaisemmin arvostettu aikuisten tekemisenä. Asenteet ovat muuttuneet. Nukkekotien miniatyyrimaailmojen luominen on suurta tarkkuutta, luovuutta ja näppäryyttä vaativaa käsityötä, ja alun perin historiassa nukkekodit eivät edes olleet leluja vaan koristeellisia pienoismaailmoja.

Tänä päivänä aikuisille ovat jo sallitumpia myös "lapselliset" harrastukset ja käsillä tekeminen. Esimerkiksi monet keppihevosharrastajat ovat varttuneet jo yli parikymppisiksi, mutta he jatkavat keppareiden valmistusta ja ratsastusta edelleen.

Nykyään ei ihmetellä myöskään aikuista, joka kaivaa junassa värityskirjan esiin. Aikuisten värityskirjat nousivat muutama vuosi sitten kansainväliseksi ilmiöksi, eikä syitä tarvitse hakea kaukaa. Jokainen lapsena värittänyt tietää, kuinka rauhoittavaa ja koukuttavaa on täyttää mustien ääriviivojen välit väreillä – ja enää ei mene edes vahingossa viivojen yli.

ISTOCKPHOTO

Uusmummoilu ja nuoret puutarhurit

2000-LUVUN alussa teinipojat innostuivat pipojen virkkaamisesta. Se herätti huomiota, mikä vain osoitti, miten vahvasti käsityötekniikat ovat jakautuneet ikä- ja sukupuoliroolien mukaan.

Ajat onneksi muuttuvat. Esimerkiksi näyttelijä **Antti Holma** harrastaa neulomista, ja web-suunnittelija **Pasi Heiskanen** kertoo ompelun saloista *Vika-tikki*-nimisessä "nakkisormisen miehen ompelublogissa".

Vaikka käsitöitä ovat aina tehneet eri-ikäiset ihmiset, ne ovat alkaneet näyttytyä yhä enemmän myös nuorten juttuna, ehkä sosiaalisen median ja neulebloggaajien ansiosta. Käsityötieteen professori **Sinikka Pöllänen** kuvaa kotoisan, perinteikkään tekemisen ilmiötä nimellä uusmummoilu.

Entä olisiko puutarhanhoidossa sitten käynnissä "uuskeski-ikäily"? Kantar TNS on tutkinut, että vaikka yli 35-vuotiaat kuluttavat puutarhanhoitoon yhä eniten rahaa, innostus kasvaa nopeimmin nuorten aikuisten keskuudessa.

Lemmikki tekee terveemmäksi

Eläinystävän hankkiminen on terveysteko: se vähentää stressiä ja voi jopa pidentää elinikää. Hyviä vaikutuksia saa myös pelkkien eläinvideoiden katselusta.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuva **JUSSI VIERIMAA**

Katsetko sinäkin kissavideoita kesken työpäivän tai iltaisin sängyssä? Se kannattaa! Pieni eläinpaussi rentouttaa ja voi näin parantaa työtehoa tai jouduttaa unen tuloa.

Eläinvideoiden on esimerkiksi Washingtonin yliopiston tekemässä tutkimuksessa todettu vähentävän stressiä. Ne saavat pulssin laskemaan ja stressihormoni kortisolin tuotannon kehossa vähenemään. Japanilaistutkimuksen mukaan jo pelkkien söpöjen eläinkuvien katselu parantaa keskittymiskykyä.

Australialaistutkimuksesta ilmenee, että eläimen omistavilla ikäihmisillä on pienempi riski menehtyä sydän- ja verisuonitauteihin, ja he saattavat näin elää hieman muita pidempään.

Ei ole väliä, onko lemmikkinä koira, kissa, rotta tai käärme – hyvät vaikutukset saa kaikista eläimistä, joista pitää, kertoo eläinten hyvinvointivaikutuksia ihmisiin tutkinut kulttuurintutkija **Jussi Lehtonen**. Hän itse rentoutuu perheensä sileäkarvaisen collien Fannyn seurassa.

”Kiireisen työpäivän jälkeen on aivan ihanaa lähteä metsään lenkille Fannyn kanssa. Fanny on minulle perheenjäsen, jonka kanssa on rento ja hyvä fiilis”, Lehtonen kertoo.

Lemmikkieläin voi olla omistajalleen tärkeä ystävä, jonka seura lievittää yksinäisyyden tunnetta ja ahdistusta. Suhteen lemmikkiin

koetaan tarjoavan jopa ihmissuhteita enemmän luotettavuutta, rehellisyyttä, pyyteettömyyttä ja rakkautta, selviää psykologi **Tanja Honkasen Turpa-terapiaa ja karvaista kaveruutta** (2013) -tutkimuksesta.

”Eläimelle ei tarvitse esittää mitään, vaan se hyväksyy sinut sellaisena kuin olet. Se tuo turvaa ja seuraa eikä vaadi omistajalta juuri muuta kuin läheisyyttä ja hellyyttä”, Lehtonen sanoo.

"Eläimelle ei tarvitse esittää mitään. Se hyväksyy sinut sellaisena kuin olet."

Honkasen tutkimuksen mukaan lemmikin omistajat ovat elämäänsä tyytyväisempiä kuin ne, joilla ei ole lemmikkiä. Eikä ihme: lemmikit tuovat iloa ja seuraa, mutta myös kannustavat omistajaansa liikkumaan ja sosiaalisiiin kontakteihin harrastuksissa, mikä tukee hyvinvointia.

”Kun koiran kanssa menee kävelylle, tulee varmasti puhuneeksi muiden koiranomistajien kanssa ja jopa sellaisten ihmisten kanssa, joilla ei ole koiraa. Lemmikeistä on helppo keskustella, aivan kuten säästä.”

Muutkin lemmikit kuin koirat lisäävät omistajansa aktiivisuutta. Lehtosen tutkimus on vahvistanut, että kissan omistavat vanhuksat ovat usein aktii-

visempia ja pitävät itsestään parempaa huolta, koska heidän täytyy huolehtia myös lemmikistä.

Hyvää tekeville eläinystävälle on kehitetty monenlaisia hyödyllisiä ja ilahduttavia tehtäviä.

Kissat toimivat kissakahviloissa tunnelmanluojina, hevoset ja alpakat terapian tukena ja koirat kirjaston lukukoirina, joille lapset saavat harjoitella ääneen lukemista.

”Eläin ei arvostele, joten sen kuunnellussa on helppo opetella lukemaan tai kertoa vaikeista asioista terapeutin läsnäollessa.”

Eläimet myös auttavat kipuun, sillä ne lisäävät kipua lievittävän, rakkaushormoninakin tunnetun oksitosiinin määrää kehossa. Eläimiä käytetäänkin silloin tällöin apuna lääkärin vastaanotolla. Esimerkiksi hattulalaisen hammaslääkärin vastaanotolla työskentelee kääpiömäyräkoira Nipsu, joka istuu asiakkaiden sylissä hoidon ajan.

Lemmikit ovat toivottuja vieraita myös hoivakodeissa. Lehtonen kertoo, että eläimet ovat palauttaneet muistoja mieleen jopa vaikeasti muistisairaille.

”Ihminen on saattanut viettää onnellisimmat ja surullisimmat hetkensä aikanaan oman lemmikkinsä kanssa, joten eläimen koskettaminen voi saada muistot heräämään. Eläin on vähän kuin pikkuvauva. Se on omistajastaan riippuvainen, ja siksi suhde omaan lemmikkiin on usein erityinen ja syvä.” ■

VAASAN SÄHKÖ TUTKI LEMMIKKILEMPPEÄ

Halusimme selvittää, millaisia tunteita lemmikin ja omistajan välillä on. Tekniikan tohtori **Pekko Vehviläinen** seurasi kolmen koira-omistaja-parin rakkauskäyriä älysoormuksen ja -kaulapannan avulla. Tulokset osoittivat, että esimerkiksi omistajan saapuessa kotiin sekä hänen että koiran innostustasot todella kohosivat kattoon. Katso video ja juttu: [rakkausmittaus.fi](https://www.rakkausmittaus.fi)

Jussi Lehtonen

Tutkimuspäällikkö Turun yliopiston Sote-akatemiassa.

Kulttuurintutkija ja tulevaisuudentutkija, filosofian tohtori. Tutkinut muun muassa avustajaeläinten ja ikäihmisten yhteiselämää tulevaisuudessa.

Yhdeksänvuotiaan sileäkarvaisen collien isäntä. Perheessä ollut aiemmin neitokakadu, kissa ja akvaariokaloja.

Teksti **ELINA VIRONEN**

Hyvältä tuksuu!

Eikö siivoaminen aina huvita? Entäpä jos ottaisit perusrutiinien rinnalle käyttöön hauskoja erikoisjippoja, joilla tuot touhuun ihan uuden tason – ja uudet tuoksut!

5
vinkkiä
tuoksuvaan
kotiin

Syksyn tullen ollaan taas enemmän sisällä, ja koti kaipaa huolenpitoa. Se kannattaa, tieteellisesti todistettunakin.

Kalifornian yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa tutkijat huomasivat, että sotkuinen koti nostaa asukkaiden stressihormoni kortisolin tasoa veressä, kun taas siisti koti laskee stressihormonitasoja.

Siivoamisesta tulee hyvä olo myös sen vuoksi, että samalla tekee jotain oman hyvinvointinsa eteen, pohtii Marttojen neuvonta-assistentti **Alina Leinonen**.

”Jos siivouksen kokee pakkopullana, siihen kannattaa suhtautua samalla tavoin kuin muihinkin omaa hyvinvointia lisääviin arjen askareisiin, kuten salilla käyntiin tai terveellisen ruoan valmistukseen. Aloittaminen on usein vaikeaa, mutta lopputulos lisää hyvinvointia”, Leinonen sanoo.

Itseään voi tsemptata siivoamiseen myös näillä helpoilla ja hyvän-tuoksuisilla kikoilla, jotka tuovat siistimiseen jopa ripauksen ylläsyöttä. ■

1 Tee oma huuhteluaine

PYYKKIETIKKAA käytetään huuhteluaineen tapaan pehmentämään pyykkiä ja vähentämään sähköisyyttä. Se poistaa tehokkaasti myös pinttyneitä hajuja kuten hikeä urheiluvaatteista. Martat suosittelevat pyykkietikkaa huuhteluaineen sijasta, koska etikka ei lisää ympäristön kemikaalikuormaa. Sen valmistus on helppoa: sekoita ½ vettä ja ½ väkiviina-etikkaa. Annostele 0,5 dl pyykkietikkaa koneelliseen pyykkiä.

”Mietoa tuoksua pyykkeihin saat, kun lisäät pyykkietikkaan eteeristä öljyä tai kiuattu sitrusten kuoria”, Leinonen vinkkaa.

2 Askartele tuoksupussi

TUOKSUPUSSIN voi tehdä itse kahvinkeitin kertakäyttöisestä suodatinpussista. Täytä pussi kuivatuilla koivunlehdillä, kanelitangoilla, lempiyrtteilläsi tai vaikka ruusun terälehdillä niin täyteen, että saat pussin vielä ommeltua tai nidottua kiinni. Pussi tuo ihanaa tuoksua esimerkiksi liinavaatekaappiin tai saunaan. Aseta se lauteiden nurkaan, missä se ei kastu, älä koskaan kiukaalle.

3 Hajusta itse puhdistusaineet

SAAT YLELLISTÄ tuoksua vaikkapa käsitiski- tai yleispuhdistusaineeseen, kun hankit tuotteet hajustamattomina ja hajustat ne itse mieleisilläsi eteerisillä öljyillä. Voit myös vaihtaa puhdistusaineet sievempiin pulloihin, jolloin niitä ei tarvitse piilottaa kaappiin, vaan ne saavat olla esillä tiskipöydällä tai hyllyssä.

4 Levitä imurilla pullantuoksua

EIKÖ OLISI MAHTAVAA, jos imuroinnin jälkeen koti tuoksuisi pullalta? Tämä onnistuu, kun sirotelet lattialle kardemummaa tai vaniljasokeria ja imuroit mausteet. Näin niiden tuoksu leviää pölypussiin ja poistoilman kautta huoneilmaan. Mitä enemmän pölypussia maustat, sitä vahvemman tuoksun saat.

5 Taltuta mikron ja jääkaapin hajut

VAHVAT RUOKIEN hajut tuppaavat pinttymään mikron ja jääkaappiin. Hävität hajut helposti, kun sekoitat muutaman ruokalusikallisen ruokasoodaa kupilliseen vettä ja annat kupin seistä jääkaapissa tai mikrossa yön. Ruokasooda imee hajut itseensä. "Pääset hajuista eroon nopeasti, kun kuumennat ruokasoodaseosta mikrossa mikronkestävässä astiassa noin kymmenen sekuntia kerrallaan. Tarkista välillä, haiseeko mikro vielä, ja toista kuumennus, kunnes haju on hävinnyt", Leinonen neuvo.

Teksti **ELLA PESONEN** *Kuvat* **MARJAANA MALKAMÄKI**

"Kahvin valmistaminen on minulle mindfulnessia"

Kahvi on iso osa tamperelaisen Juuso Viljasen, 33, elämää. Hän pitää intohimostaan blogia ja on saanut harrastuksestaan uusia kavereita. Iltapäivän rauhallinen kahvihetki kotona on päivän kohokohta.

Tamperelainen Juuso Viljanen on pitänyt kahvi- ja teeaiheista Uuttaja-blogiaan vuodesta 2015. "Nykyään ulkomaanmatkat tulee suunniteltua sen mukaan, onko paikan päällä kahvikohteita tai paahtimoita, joissa voisi käydä."

Kahvi valmistuu Chemex-manuaali-suodatusvälineellä. Lasinen kannu nahkaremmillä ja puuosalla on kahvivälineiden klassikko ja palkittu design-tuote. Musta kannu on Fellow Stagg Pour Over -vesipannu. Siinä voi kuumentaa kahviin tarvittavan veden niin sähkö-, puu- kuin induktoliedellä.

Perinteiset mutteripannut olivat Viljasen ensimmäisiä hankintoja kahvi-innostuksen iskettyä joitakin vuosia sitten.

Viljanen on maistanut yhtä maailman kalleinta kahvia, Jamaica Blue Mountainia. Kahvipensaat kasvatetaan 900-1800 metrin korkeudessa Blue Mountain-vuoren rinteillä. "Kahvi tunnetaan laadustaan ja hinnastaan. Ostin sitä Saksasta, sata grammaa maksoi 15 euroa."

"Kahvinjuontimentaliteettini oli pitkään perinteisen suomalaisen: kahvin piti olla vahvaa, ja sitä piti juoda paljon. Aamulla pannullinen herätysaineeksi, töissä lisää polttoaineeksi ja kotona vielä päiväkahvit.

Kuutisen vuotta sitten Tallinnan-reissulla ex-vaimoni maistatti minulla ensimmäisen kerran erikoiskahvia. Muistan elävästi ensimmäiset kahvihörpyt. Ne maistuivat – ja tuoksuivat – voimakkaasti sitrushedelmiltä. Silloin ajattelin, että hetkinen, voiko kahvi olla tällaistakin.

Kahvi-innostus sai minut hakemaan töitä pirkanmaalaisesta Mokkamestaritkahvipaahdimosta. Puolen vuoden pätkän paahdoin, myin ja esittelin kahvia sekä osallistuin kahvimaisteluun eli cuppingiin.

Polte kahviin vain vahvistui, samoin tiedonjano. Luin läpi nettiä ja kirjoja, hankin kotiin erilaisia kahvinvalmistuslaitteita ja vaihdoin myös teeasioissa parempaan. Lopulta perustin kahvi- ja teeaiheisen *Uuttaja*-blogin.

Kahvissa kiehtovinta on se, että kahvin saa tehdä omin käsin. Valmistusreseptiä on mahdollista hifistellä loputtomiin: kokeilla vahvempaa uuttoa, jauhaa pavut karkeammaksi, kokeilla eriaisteisia vesiä – jopa mittailla jokaisesta kupillisesta kofeiinipitoisuuksia TDS-mittarilla. Harrastuksen voi viedä niin pitkälle kuin haluaa.

Lisäksi kahveissa riittää makuiloutulitusta. Jokainen kupillinen on maku-matka. Esimerkiksi etiopialaisten kahvien vahva mustaherukan maku vie minut joka kerta muistoissani lapsuuden mummolaan, missä mummo laski mehumajasta mehua suoraan lasiin ja sekaan sai laittaa sokeria.

Sanotaan, että maailmassa on kolme asiaa, joita voi tuijottaa loputtomiin: juokseva vesi, palava tuli ja nukkuva lapsi. Minusta listaan voisi vielä lisätä ammattitaitoisen baristan. Itse osaan muodostaa latten pinnalle jotenkuten siedettävän sydämen.

Kahviharrastajat jakautuvat usein niihin, jotka valmistavat suodatinkahvinsa erilaisin manuaalimenetelmin ja nauttivat sen mustana, ja niihin, jotka

hurahtavat myös espresson tekoon ja latte artiini eli tekemään maitovaahdotta kuvioita kahvin pinnalle. Itse kuulun pääasiassa ensimmäiseen ryhmään.

Minulla ei ole tavallista kahvinkeitintä, vaan kahvimylly ja liuta erilaisia suodatinpapereita, suppiloita ja tötteröitä eli välineitä kahvin manuaalivalmistukseen. Aloitin presso- ja mutteripan- nuilla, nyt kotoa löytyvät lisäksi muun muassa AeroPress, Chemex-kannu, sifoni, käsikäyttöinen espressolaite ja tietenkin nokipannu retkeilyä varten.

Olen tehdasduunari, ja töissä tulee juotua sitä bulkkikahvia, mitä tarjolla on. Päivän paras hetki on se, kun saan kotona tehdä hartaudella laadukkaan iltapäiväkahvin.

Valmistan kahvia usein *pour over* -menetelmällä eli uuttamalla kahvin itse suppilon läpi. Kupillisen tekemiseen menee kymmenen minuuttia, ja sen ajan kaikki huomio on pelkästään kahvissa. Se on minulle *mindfulness*ä, eräänlainen henkireikä kiireisessä arjessa.

Viikonloppuisin saatan laittaa taustalle soimaan hyvää musiikkia. Kolmevuotias poikani tulee usein viereen seuraamaan ja haistelemaan, kun isä tekee kahvia. Hänen kunniatehtävänsä on laittaa kahvimylly käyntiin.

"Etiopialaisten kahvien mustaherukan maku vie minut muistoissani lapsuuden mummolaan."

Kun siirryin erikoiskahveihin, kahvinjuontini vähentyi. Kahvi ei ole minulle enää suoritus vaan nautinto. Nykyisin juon päivässä 3–5 kupillista. Toisinaan juon kahvia kofeiinittomanakin. Suomessa kofeiinittomalla kahvillä on huono maine, vaikka niistä löytyy loistavia vaihtoehtoja.

Hankin erikoiskahvini kotimaisilta pienpaahtimoilta. Niissä osaaminen on korkeatasoista. Kahvit maksavat hieman enemmän, mutta mielestäni se kaikkein halvin kahvi, jota saa kolme

Juuson vinkit kahviharrastukseen

MAISTELE ERI KAHVEJA

"Testailun voi aloittaa ruokakaupasta löytyvillä erikoiskahveilla. Maistele kahvia ilman maitoa, sillä maidon rasvaisuus ja makeus muuttavat kahvin omaa luonnetta. Hyvä kahvi ei vaadi maitoa."

OTA KAHVITIETOUS HALTUUN

"Yksi kahvi-ikonini on englantilainen **James Hoffman**. Hän on kirjoittanut *World Atlas of Coffee* -kirjan, joka on eräänlainen kahviharrastajien raamattu. Hoffmannilla on myös hyvä YouTube-kanava. Podcasteistä suosittelen *Cappuzinea*. Sitä pitävät **Jarno Peräkylä** ja **Samuli Parkkinen**, joilla on vuosien kokemus kahvista."

LIITY KAHVIKERHOON

"Suomessa toimiva kahvipalvelu Slurp on samankaltainen kuin aikoinaan levy- ja kirjakerhot. Oman tilauksen voi räätälöidä mieleisekseen, ja 1–2 kertaa kuussa postilukusta putoaa eteiseen kirjukuorellinen kahvia. Sen parempaa postia ei ole!"

pakettia kypillä, ei ole fiksuin valinta. Kahviala on vaikea, ja siltä sen tulevaisuuskin näyttää ilmastonmuutoksen takia. Omilla kulutustottumuksillaan voi vaikuttaa paljon.

Läpinäkyvyys on hyvä juttu. Mitä enemmän kahvipussin etiketissä on jargonia eli esimerkiksi tietoa siitä, miltä tilalta kahvi tulee ja millä pesuasemalla pavut on käsitelty, sitä parempaa kahvi minun silmissäni on. Haaveilen, että pääsisin vierailulle eteläamerikkalaiselle kahvitilalle, kahvin alkulähteille. Se on kuulemma silmiä avaava kokemus.

Kahviharrastus on antanut minulle paljon enemmän kuin koskaan osasin kuvitella. Olen saanut monia ikimuistoisia kokemuksia sekä liudan uusia tovereita elämäni. Suomessa kahvipiirit ovat pienet, ja kaikki ovat mahtavia tyyppejä. Aina kun saavun kahvitapahtumaan, kuten Helsinki Coffee Festivalille, nousee heti kolme lapaa ylös, että Juuso mitä kuuluu, tulehan tänne. Olisihan se mahtavaa, jos voisin joskus tehdä töitä kahvin parissa." ■

Sähkön myyntihinta muodostuu sähköpörssissä

*Tiedätkö, miten asiakkaan sähkönhinta määritetään ja mistä hinnanmuutokset johtuvat? Vaasan Sähkön energiapäällikkö **Jari Hovila** kertoo.*

Teksti **ELINA VIRONEN**

1 Kuinka sähkön myyntihinta määräytyy?

"Vaasan Sähkö ja muut alan toimijat käyvät kauppaa johdannaisilla Nasdaq OMX Commodities -sähköpörssissä. Johdannaiskauppa mahdollistaa sähkön osto- ja myyntihinnan lukkoon lyömisen useaksi vuodeksi eteenpäin, ja se suojaaa sähkön myyjiä ja ostajia äkillisiltä sähkön markkinahinnan vaihteluilta.

Kiinnitämme siis sähkön hinnan sähköpörssissä pitkällä ajanjaksoilla ja pienissä paloissa. Asiakkaiden hinnassa markkinahinnan muutokset eivät siksi näy heti. Jos sähkön pörssihinnat lähtevät nousuun, mutta nousu ehtii kääntyä uudeksi

Nimi: Jari Hovila
Työ: energiapäällikkö
Koulutus: sähkötekniikan diplomi-insinööri ja kauppatieteiden kandidaatti
Perhe: vaimo ja neljä 1-11-vuotiaasta lasta
Harrastukset: lasten harrastustoiminta ja kyläyhdistystoiminta

laskuksi, hinnan korotusta ei välttämättä tule asiakkaalle laisinkaan."

2 Mitä hyötyä tästä on asiakkaille?

"Myymämme sähkön hinta on vakaa. Asiakas voi olla huoletta, kun hän tietää, ettei tarvitse jatkuvasti olla vertaamassa omaa hintaa kilpailijoiden hintoihin. Jos sähkön hinnat muuttuisivat tiuhaan, asiakkaalle tulisi helposti levoton olo."

3 Miksi sähkön hinta vaihtelee?

"Sähkön hintaan pätee kysynnän ja tarjonnan laki. Esimerkiksi viime talvena sähkön pörssihinta romahti, koska sää oli tuulinen ja tuulivoimaa tuotettiin paljon, ja myös sateita oli keskimääräistä enemmän, joten vesivoimaa oli rutkasti saatavilla.

Sähkön kysyntä taas oli vähäistä, sillä sää oli leuto. Muutokset sähkön kysynnässä ja tarjonnassa vaikuttavat hintoihin paitsi Nasdaq OMX Commodities -sähköpörssissä, myös pohjoismaisessa Nord Pool -sähköpörssissä. Nord Poolissa sähkölle määritellään tunneittain spot-hinta, joka voi olla sähköasiakkaille tuttu pörssihintaan perustuvista sähköso-pimuksista."

ZUNUM AERO

Sähkölentoja suunnitteilla

HIENOJA UUTISIA Merenkurkun neuvosto on yhdessä useiden tutkimusta ja kehitystyötä tekevien yhteistyökumppaneidensa kanssa saanut EU-rahoituksen sähkölentojen kehittämissankkeeseen. Vaasan Sähkö on mukana rahoittamassa tätä kesään 2022 jatkuvaa FAIR-hanketta, joka vahvistaa alueen roolia energia-alalla.

Tarkoitus on selvittää, miten sähköisten paikallislentojen kaupallistaminen voidaan toteuttaa Merenkurkun alueella nopeasti ja tehokkaasti. Sähkölennot vastaisivat paitsi alueen haasteisiin, kuten pitkiin etäisyyksiin, myös maailmanlaajuisen tarpeeseen vähentää lentoliikenteen ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Ne edistäisivät myös alueen elinkeinoelämää ja kehitystä sekä loisivat tulevaisuuden toivoa pienille lentokentille.

HEI, KAUKO-LÄMMITTÄJÄ!

Lämmityskauden alkaessa tarkista:

- lämmitysjärjestelmän paine
- käyttöveden lämpötila ja venttiilin toiminta
- kiertovesipumpun toiminta
- lämmityslaitteiston putket ja liitännät vuotojen varalta
- paisunta-astian kunto
- säätimen kellon talviaika-asetukset, jos käytät aikaohjausta
- että kesäsulku on auki.

Ks. myös: vaasansahko.fi/kaukolampoopas

NÄIN PIDÄT HUOLTA

Ilmanvaihtokoneesta

Kun laite on puhdas, kodin sisäilman laatu pysyy hyvänä.

1 | Vaihda suodattimet pari kertaa vuodessa, mielellään keväällä ennen katu- ja siitepölykauden alkua ja syksyllä kauden jälkeen, jotta sisäilma pysyy puhtaana ja raikkaana. Jos suodattimet likaantuvat nopeasti, esimerkiksi vilkkaan tien varrella asuttaessa, vaihda ne useammin. Likainen suodatin on väriltään musta tai harmaa. Laitteessa on tavallisesti kolme suodatinta: karkea- ja hienosuodatin tuloilmalle ja karkeasuodatin poistoilmalle. Jotkin karkeasuodattimet voi puhdistaa ja käyttää uudelleen. Noudata suodattimien vaihdossa laitevalmistajan ohjeita.

2 | Hoida laitteen puhdistus parin vuoden välein. Ilmanvaihtokoneessa on herkästi vahingoittuvia osia, joten puhdistus kannattaa jättää ilmanvaihtotalan ammattilaiselle. Jos kuitenkin päätät puhdistaa laitteen itse, noudata tarkasti laitevalmistajan ohjeita. Sammuta laite ennen puhdistusta, anna vastuksien jäähtyä hetki ja avaa luukku. Tavallisesti lämmöntalteen-

VALLOX OY

ottokennon voi irrottaa ja puhdistaa miedolla pesuaineella ja laitteen sisäpinnat imuroida ja pyyhkiä nihkeällä liinalla.

3 | Tilaa ilmanvaihtotalan ammattilainen nuohoamaan ilmanvaihtokanavisto 5–8 vuoden välein.

4 | Uudiskohteissa pyydä ilmanvaihtotalan suunnittelija säätämään ilmanvaihto uudelleen kohdilleen muutaman vuoden kuluttua asennuksesta, kun rakennuksesta on poistunut rakentamisaikainen kosteus.

5 | Tilaa huolto, jos ilmanvaihtokoneessa ilmenee vikoja, kuten laite ei puhalla täydellä teholla tai pitää vinokuvaa ääntä. Esimerkiksi puhaltimeen laakerien vaihto voi pidentää laitteen käyttöikää muutamalla vuodella. Tavallisesti ilmanvaihtokone toimii 20–30 vuotta.

Lähteet: Hanna Kyrönviita Hengitysliitosta ja hengitysliitto.fi

BOTHNIA HIGH 5 -ALLIANSIN KUVAPANKKI.

Sähköä ja lämpöä sairaalaan

VAASAN keskussairaalan alueelle rakennetaan uutta H-taloa. Sen myötä alueen kaukolämmön tarve kasvaa, ja siksi Vaasan Sähkö on lisännyt alueen kaukolämmön varajärjestelmien kapasiteettia häiriötilanteiden varalta. Alueelle on tuotu yksi uusi varajärjestelmä, joka palvelee keskussairaalan lisäksi osaa Hietalahden alueesta.

Uuden H-talon sähkönsaanti häiriötilanteissa turvataan kuten sairaaloissa yleensäkin: rakentamalla sähköverkko kaksin- tai jopa kolminkertaiseksi. Eri sähköverkkojen sähkönjakelu turvataan toisistaan riippumattomilla energialähteillä.

VELL-PEKKA VÄISÄNEN

Lemmikkejä ja lempeä

SUOMEN SULOSUISIN lemmikille lepertelijä sekä maanteitä pitkin porhaltava Rakkaus-kontti, jonka sisus on vähintään yhtä mielenkiintoinen kuin sen iloinen ja arvaamaton ulkokuorikin – muun muassa näistä on täyttynyt Vaasan Sähkön kesäsomme. Ja hei, pinkin energian ja hyvän tuulen takuu on voimassa syyssäilläkin! Siirry siis Instagramiin ihastumaan ja ilahtumaan. ♥ [#rakkausonsähkö](#)

Seuraa meitä somessa!

Lemmikille lässyttämisen Suomen mestari on Nina!

VAASAN SÄHKÖN kesäkuussa somessa järjestämä Lemmikille lässyttämisen SM-kisa oli mahtava menestys, joka innosti monia osallistujia ja sai huomiota mediassa Kymmenen uutisten loppukevennystä myöten. **Janne Katajan** juontamassa finaalisia voittajaksi lässytti kuvan siamilaisen Lumi-kissan emäntä **Nina** (@ninajhedkrok), joka palkittiin 500 euron Musti ja Mirri -lahjakortilla. Onnea mestarille ja kiitos kaikille osallistujille!

Älykäs sähköautojen latausjärjestelmä on fiksu sijoitus

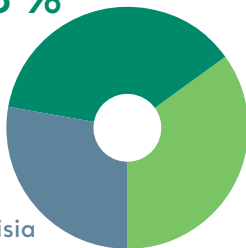
SÄHKÖAUTOT YLEISTYVÄT kovaa vauhtia, ja moni taloyhtiö harkitsee latauspistettä niille. Vaihtoehtoja vertaillen kannattaa harkita älykkään latausjärjestelmän hankkimista. Se on sijoitus tulevaisuuteen, sillä kun yhä useampi asukas hankkii sähköauton ja lataa niitä samanaikaisesti, älykäs latausjärjestelmä seuraa kiinteistön kuormitusta ja säättää järjestelmän tehoa sen ehdoilla. Kun sähkökapasiteettia riittää, lataus tapahtuu täydellä teholla, mutta kun moni lataa autojaan yhtä aikaa, dynaaminen kuormanhallinta rajoittaa lataustehoa tasaisesti. Näin lataus on mahdollisimman tehokasta ja turvallista.

Suunnitteleeko taloyhtiösi sähköautojen latausjärjestelmän hankintaa? Löydät asiantuntijoidemme vinkit suunnitteluun osoitteesta vaasansahko.fi/sahkoautonlataus.

Paljon puhdasta

Vaasan Sähkön myymän sähkön lähteet vuonna 2019:

uusiutuvia energialähteitä
37,3 %

fossiilisia energialähteitä
27,9 %

ydinvoimaa
34,8 %

Vuonna 2019 Vaasan Sähkön asiakkailleen myymän sähkön hiilidioksidin ominaispäästöt olivat 153 g/kWh. Myydyn sähkön tuottamisessa syntyi käytettyä ydinpoltoainetta 0,9 mg/kWh.

LÄMPÖENERGIA-VARASTO KOEKÄYTTÖSSÄ

VAASAN VASKILUODON voimalaitoksen alla olevaan luolastoon rakennettu lämpöenergiavarasto on kesän ajan ollut koekäytössä. Varastossa oleva vesi on lämmitetty Westenergyn jätteenpolttolaitoksen ylijäämäenergialla. Veteen varastoitu lämpö voidaan hyödyntää Vaasan kaukolämpöverkkoon liitettyjen kiinteistöjen lämmityksessä. Talvella energiavarastoa täytetään Vaskiluodon voimalaitoksen energialla, ja tulevaisuudessa varasto voi lämmitä millä tahansa energiantuotantomuodolla.

Kun kaikki energia saadaan hyötykäyttöön, tarve käynnistää vähemmän ympäristöystävällisiä energiantuotantolaitoksia vähenee. Tämä pienentää Vaasan alueen kaukolämmittäjien hiilijalanjälkeä ennestään.

Kehitämme Sepänkylän kaukolämpöverkkoa

VAASAN SÄHKÖ osti kesällä Mustasaaren Sepänkylän alueen kaukolämpöverkon, ja kaupasta seurasi paljon hyviä uutisia sepänkyläläisille.

Olemme sitoutuneet kehittämään alueen kaukolämpöverkkoa parin seuraavan vuoden aikana ja parantamaan näin verkon toimintavarmuutta. Lisäksi sepänkyläläiset voivat nyt halutessaan valita Vaasan Sähkön hiilineutraalin kaukolämmön. Asensimme kesällä Sepänkylän asiakkaille etäluettavat mittarit, joten mittarilukemien ilmoittaminen loppui. Alueen kaukolämmön hinta laski kaupan myötä.

Alueen yritysasiakkaille puolestaan avautui mahdollisuus myydä hukkalämpönsä kaukolämpöverkkoon.

Fanittaminen on sähköä iholla

Vaasan Sähkö selvitti, kuka on Suomen kovin K-pop-fani. Mittasimme fanien reaktioita älysormuksen avulla ja löysimme voittajan, joka haluaa kumota ennakkoluuloja.

Mistä on kyse?

Halusimme selvittää, voisiko suuria tunteita, kuten ihasutumista tai fanittamista mitata. Koska supersuosittu koreapopilla on valtavan intohimoisia faneja, päätimme järjestää leikkimielisen kisan, jossa etsimme Suomen kovinta K-pop-fania. Hakemusten perusteella kolme kovinta fania – 46-vuotias taloussihteeri **Irma Salminen**, 17-vuotias opiskelija **Katrianna Riihiluoma** ja 26-vuotias lääkäri **Alexandra Lehtonen** – valikoitui mukaan kisaan, jossa fanittamista mitattiin älysormuksen avulla.

Miten fanittamista mitattiin?

Kun ihminen innostuu, ihastuu tai fanittaa jotain, sympaattisen hermoston toiminta vilkastuu ja ihminen hikoilee.

”Neste eli tässä tapauksessa hiki johtaa hyvin sähköä. Älysormuksella mitataan ihon sähkönjohtavuutta”, selittää mittauksen suorittanut rakkausasiantuntijamme, mittaustieteen tohtori **Pekko Vehviläinen**.

Mittaustilanteessa faneille näytettiin heidän suosikkibändiensä videoita ja soitettiin näiden musiikkia. Samalla fanien tunnereaktioita seurattiin älysormuksen avulla.

”Fanittaminen näkyi sormuksen datassa todella selvästi. Vireystilaan tuli jopa sadan prosentin muutoksia”, Vehviläinen kertoo.

Kuka oli mittauksen kovin fani?

Suurimmat tunteet mitattiin 26-vuotiaalla Alexandra Lehtosella (kuvassa), joka kertookin olevansa todella omistautunut fani. Hän on fanittanut K-popia puolitoista vuotta ja ehtinyt siinä ajassa kiertää suosikkiartistinsa, korealaisen **Lee Taeyongin**, perässä ympäri maailmaa. Lisäksi Lehtonen seuraa artistia tiiviisti somessa.

”Jos alan fanittaa jotain, eläydyn siihen todella voimakkaasti, ja se vie koko sydämen”, Lehtonen kertoo.

Hän kokee, että Suomessa K-pop ei ole sosiaalisesti hyväksytty harrastus aikuisten keskuudessa. Kun Lehtonen näki Twitterissä ilmoituksen, jossa Vaasan Sähkö etsi tutkimuksiinsa K-pop-faneja, hän halusi ehdottomasti lähteä mukaan.

”Halusin näyttää, että meitä faneja on kaikissa ikäluokissa eikä K-pop ole vain teinien juttu.”

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **LINUS LINDHOLM, GUILLAUME ROUJAS**

Täydellisen hetken metsästäjä

Muotikuvaaja Guillaume Roujasin kiireinen työ kuljettaa miestä ympäri maailman metropoleja. Rauhalliseen Vaasaan on aina mukava palata työreissuilta.

Läppäri, kameralaukku ja seinän täydeltä värikkäitä post it -lappuja, joihin on raapustettu muotitalojen ja -suunnittelijoiden yhteystietoja. Siinä ovat ranskalaisen muotikuvaajan **Guillaume Roujasin** työnurkkauksen tärkeimmät asiat.

Vaikka miehen työpöytä on kotona Vaasassa, hän ei istu usein sen ääressä vaan tekee töitä eri puolilla maailmaa muotikuvauksissa.

Kymmenen viime vuotta Roujas on reissannut puolet vuodesta muotiviikolta toiselle: New Yorkista Lontooseen, sieltä Milanoon ja Pariisiin. Aikataulu on intensiivinen, ja muotiviikkojen ydinporukka – valokuvaajat, mallit, meikkitaiteilijat, kampaajat ja muotitovimittajat – siirtyy kaupungista toiseen nopeasti.

”Kun muotiviikot yhdessä kaupungissa loppuvat, lähdemme heti kohti seuraavaa paikkaa. Siinä ei ehdi käydä esimerkiksi ravintolassa syömässä”, Roujas kertoo.

Tämän vuoden alussa mies päätti höllätä työtahtia lastensa takia – ja sitten koronapandemiakin muutti työkuvioita. Kun tilanne rauhoittuu ja muotiviikkoja ja kuvauksia voidaan taas järjestää, Roujas reissaa jälleen kuvaus-

keikkojen perässä Suomessa ja ulkomaila, mutta noin viikon vähemmän kuussa kuin ennen.

”Minulla on 2- ja 4-vuotiaat työt. Haluan nähdä heidän kasvavan ja puhua heille ranskaa kotona. Kuvausmatkoilla ollessani näimme toisemme vain Skypeä.”

Pariisi vaihtui Vaasaan

Muotinäytös pilvenpiirtäjän huipulla, harvinainen vierailu **Ralph Laurenin** kuuluisassa automuseossa, catwalk New Yorkin metroraiteilla ja hotelli, jonka seinät oli vuorattu miljoonalla kukalla muotinäytöstä varten. Siinä vain muutama esimerkki siitä, mitä Roujas on urallaan kokenut ja kuvannut.

”Myönnän, että rakastan työtäni. Olen onnellinen valokuvaaja”, hän nauraa.

Miehen uran parhaita hetkiä yhdistävät yllätyksellisyys ja visuaalinen ilotulitus: kun kaikki 90-luvun supermallit **Naomi Campbellista Cindy Crawfordiin** ovat astuneet lavalle samalla kertaa, tai kun muotinäytös on ollut näyttävä yhdistelmä tanssia ja teatteria.

”Silloin kuvaaminen on helppoa. Ei tarvitse kuin painaa laukaisinta ja kuvista tulee upeita. Se on kuin lahja valokuvaajalle.”

Työmatkoilta on aina mukava palata kotiin Vaasaan, jota Roujas kuvailee rauhalliseksi mutta eläväiseksi kaupungiksi. Mies kävi Vaasassa ensimmäisen kerran vuonna 2011, kun hänen ystävänsä oli Suomessa vaihto-oppilaana. Samalla reissulla Roujas törmäsi ohimennen naiseen, jonka hän tapasi sattumalta uudelleen Pariisissa saman kevään aikana.

Kotona Guillaume Roujas on perheenisä, töissä maailmalla uraa luova muotikuvaaja.

Heistä tuli pari, ja he muuttivat yhdessä Pariisiin muutamaksi vuodeksi, mutta asettuivat sitten Vaasaan, kun Roujasin avopuoliso **Pia** sai kiinnostavan työtarjouksen kotikaupungistaan markkinointialalla.

”Vaikka viihdyn Vaasassa, rakastan edelleen Pariisia. Onneksi pääsen sinne käymään usein työni takia.”

Pimiön ihme lumosi

Roujas on alun perin kotoisin pienestä kylästä Ranskan Provencesta. Hän opiskeli historiaa ja graafista suunnittelua eikä suunnitellut ryhtyvänsä valokuvaajaksi.

22 vuotta sitten Roujas pääsi ensimmäisen kerran pimiöön kehittämään kuvia yhdessä valokuvaajaystävänsä kanssa, lumoutui sen punertavasta valosta ja siitä, kuinka kuva ilmestyi valokuvapaperille.

”Ihastuin jo lapsena isäni kameraan ja siihen, kuinka asioissa tuntui olevan enemmän järkeä, kun niitä katsoi linsin läpi. En kuitenkaan koskaan ajatellut, että minusta tulisi valokuvaaja.”

Toisin kävi: Vuonna 2000 Roujas aloitti valokuvausopinnot Pariisissa ja rahoitti asumisen kalliissa kaupungissa ensin hääkuvaajana, sitten kuvajournalistina paikallisissa sanomalehdissä.

Kun Roujas lähetettiin juttukeikalle Pariisin muotiviikoille, hän huomasi, että muotikuvaus tuntui luontevalta. Sitten valokuvaajaystävät pyysivät miestä mukaan rakentamaan muotiviikkoihin keskittynyttä verkkomediaa, ja hän tarttui tarjoukseen.

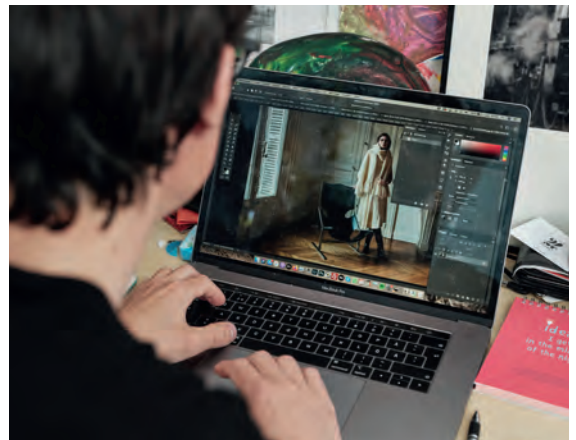
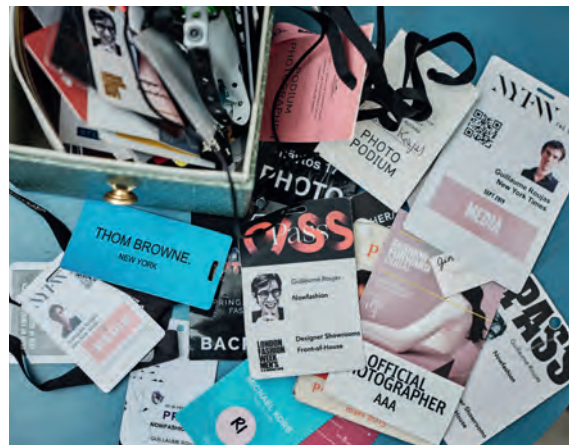
Kilpailu alalla on kovaa, mutta Roujas arvioi pärjänneensä hyvin kovan työn ja oikean asenteensa vuoksi.

”Tärkeintä on hyvä asenne. Hymyile, kannusta muita ja juttele ihmisten kanssa. Äläkä teeskentele vaan ole oma itsesi!” ■

GUILLAUME ROUJAS on ranskalainen muotikuvaaja, joka on asunut perheineen Vaasassa seitsemän vuotta. Hän on kuvannut arvostetuille lehdille, kuten The New York Timesille, Italian Vogueille ja Ranskan Ellelle, ja työskentelee useille kansainvälisille designbrändeille.

KOTITÖISSÄ | Guillaume Roujasin kodin työnurkkausta piristävät hänen lastensa taideteokset. Muistilapuilla on muotimaailman tärkeitä yhteystietoja. Kuvaaja pukeutuu usein suomalaisiin vaatemerkkeihin ja aina mustaan. "Musta on valokuvaajien perinneväri. Emme saa herättää huomiota." Roujasin kuvia (alla) julkaistaan tunnetuissa kansainvälisissä lehdissä.

Omena yllättää nachoina

Syksyn ompuista saa monenlaista hyvää, mutta tätä superhelppoa jälkkäri- tai naposteluherkkua et taatusti ole vielä maistanut! Omenanachot vievät sydämesi.

Resepti **HANNA HURTTA** Kuva **KIRSI-MARJA SAVOLA**

Täydellinen maku-kombo!

Kinuski ja suklaa tuovat makeuden, minttu, puolukka ja omena raikkauden.

Valmista ensin kinuskikastike: Sulata sokeri kattilassa ja sekoita sen joukkoon kerma koko ajan vatkatien.

Anna kiehua viitisen minuuttia. Vatkaa lopuksi joukkoon voi ja suola. Anna jäähtyä.

Käsittele omput ja suklaa:

Poista omenoista siemenkodat ja leikkaa omenat ohuiksi siivuiksi. Rouhi suklaa veitsellä karkeaksi rouheeksi.

Kokoa nacholautanen:

Asettele omenasiivut tarjoiluvadille. Levitä niiden päälle runsaasti kinuskikastiketta, rouhittua suklaata, puolukoita ja nonparelleja. Viimeistele annos tuoreella mintulla.

Tarvitset vadilliseen omenanachoja:

500 g omenoita
50 g suklaata (esim. hasselpähkinäsuklaa)
kinuskikastiketta
puolukoita
nonparelleja
mintunlehtiä

Kinuskikastikkeeseen:

2 dl sokeria
2 dl kuohukermaa
1 rkl voita
(ripauksen suolaa)

Voit oikaista käyttämällä valmista kinuskikastiketta.

**VAASAN
SÄHKÖ**

Suomen vaasalaisinta sähköä.

Tehdään yhdessä hyvää!

**Vaihda sähköiseen laskuun –
lahjoitamme puolestasi 5 €
Mannerheimin Lastensuojeluliitolle.**

Päätimme lahjoittaa 7 000 euroa
MLL:lle ja mahdollistaa osaltamme
ruoka-avun perheille sekä kuuntelevan
korvan lapsille ja nuorille.

Nyt haastamme sinutkin mukaan!
Jokaisesta vaihdosta sähköiseen
maksutapaan lahjoitus kasvaa 5 eurolla.

Ohjeita osallistumiseen:
vaasansahko.fi/yhdessa

#yhdessä

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

**Lahjoitamme
puolestasi 5 €**
Vaihda sähköiseen
laskuun ja tee hyvää.